

© *The Economist*

Era tot just el que el Brasil necessitava. Amb un gran escàndol de corrupció en ple apogeu, una economia en caiguda lliure, les finances públiques en un estat lamentable –i amb una classe política egoïsta que no està disposada a fer front a cap d’aquestes coses–, ara el país, a més, té una crisi constitucional. El 2 de desembre, Eduardo Cunha, president de la cambra baixa del Congrés, va iniciar un procediment de judici polític contra la presidenta, Dilma Rousseff. “No m’agrada haver de fer això”, va dir Cunha en una conferència de premsa, subratllant que la seva decisió era purament de “caràcter tècnic”. Les seves conseqüències no ho seran gens, de tècniques.

Els arguments que aparentment van convèncer Cunha els havien dissenyat tres advocats respectats, incloent-hi Hélio Bicudo, defensor dels drets humans i antic membre del Partit dels

Els desastres de Dilma

El judici polític contra Dilma Rousseff és perjudicial per al Brasil. Per aquest motiu, però, és més probable que la presidenta es mantingui al poder fins al final del seu mandat.

Treballadors de Rousseff (PT), que a més va ajudar a fundar. L'al·legació principal d'aquest grup d'advocats és que, com que no va injectar efectiu als bancs de propietat estatal quan calia, l'administració es va acabar finançant a través de les entitats sota el seu control. Aquesta pràctica està prohibida per la llei de responsabilitat fiscal; però, segons els acusadors, es va produir el 2014 i també aquest any. Cunha havia rebutjat l'anterior moció de Bicudo perquè només es referia al primer mandat de Rousseff de 2011-14, i la majoria de juristes coincideixen que un president en funcions només pot ser processat per accions comeses durant el mandat actual.

Rousseff no és la primera presidenta brasilera que manipula els comptes públics. Aquestes pràctiques no són ni il·legals ni estranyes, diuen els seus defensors; presidents anteriors les feien servir habitualment. No obstant això, a cap president anterior li havien rebutjat els llibres de comptes de l'administració:

a l'octubre, el Tribunal Nacional d'Auditoria va instar el Congrés a no aprovar els comptes de Rousseff per al 2014 (els legisladors encara han de votar).

Malgrat les seves protestes, pocs dubten que els motius de Cunha no són tècnics sinó polítics, i probablement fins i tot personals. Cunha, del Partit del Moviment Democràtic Brasiler (PMDB), que pertany a la coalició de Govern, és un dels 34 congressistes sota investigació per la seva presumpta participació en l'escàndol de suborns de Petrobras, el gegant estatal del gas i del petroli. Els fiscals al·leguen que, a canvi de contractes beneficinosos, les principals empreses constructores del Brasil van pagar més de mil milions de dòlars en suborns als directors de Petrobras, que al seu torn van fer arribar els diners als seus amos polítics.

Uns 140 empresaris, entre ells alguns dels homes més rics de Brasil, han estat acusats de delictes com el suborn i el blanqueig de diners. El 25 de novembre, la policia va arrestar un senador destacat del PT, Delcídio do Amaral, per intentar, presumptament, expulsar un antic director de Petrobras del país abans que pogués cooperar amb les autoritats.

Molts pensen que Cunha podria ser el pròxim. El seu nom ha aparegut en diverses ocasions en el context de la investigació. El 30 de novembre va tornar a aparèixer, quan una filtració de la investigació va suggerir que havia rebut 45 milions de reals (uns 12 milions de dòlars) de BTG Pactual, un banc d'inversió, a canvi d'una legislació favorable. El multimilionari fundador de BTG, André Esteves, també va ser arrestat per conspirar amb Delcídio do Amaral. Els implicats, així com BTG, neguen les acusacions.

Cunha també continua defensant la seva innocència, però les proves en contra seva s'acumulen. No fa gaire s'esperava que el comitè d'ètica de la cambra baixa recomanés l'expulsió del seu president per ocultar comptes en bancs suïssos. Després de moltes vacil·lacions, els diputats del PT van assenyalar que

votarien contra el president, d'acord amb el que vol l'opinió pública, però en contra de la voluntat del palau presidencial, que es temia que Cunha faria esclatar la bomba del judici polític per desviar l'atenció dels seus propis problemes.

Ara el procés té vida pròpia. El congrés tenia fins al 4 de desembre per establir un comitè especial per examinar els càrrecs contra la presidenta. Un mes més tard els diputats han de decidir si traslladen el cas al Senat, acció que necessita una majoria de dos terços. Aleshores els senadors tindrien 180 dies per jutjar la presidenta, temps durant el qual seria suspesa de les seves funcions. El vice-president, Michel Temer, la substituiria.

Brasil ja havia passat per aquí. El 1992, Fernando Collor, el primer president elegit democràticament després de dues dècades de govern militar, va ser acusat de corrupció després de dos anys de mandat (posteriorment va ser absolt dels càrrecs per un tecnicisme). Els principals pecats de Collor, populista carismàtic, van ser el fracàs a l'hora d'anul·lar la hiperinflació i, encara més letal a Brasília, mostrar una falta de respecte pel Congrés.

Rousseff també té un desastre econòmic entre les mans, en gran part com a resultat de polítiques fiscals i monetàries irresponsables i l'intervencionisme microeconòmic constant del seu primer mandat. Les últimes xifres publicades mostren que el PIB es va contraure per tercer trimestre consecutiu entre juliol i setembre. Era un 4,5% més baix que en el mateix període de l'any anterior. El 2016 marcarà el segon any de recessió, la més llarga des de la dècada de 1930. La inflació va ser del voltant del 10% al novembre i la desocupació augmenta. Alberto Ramos, de Goldman Sachs, un banc d'inversió, parla d'una "depressió indiscutible".

Rousseff sembla que finalment ha entès que ajustar els pressupostos és el primer pas cap a la recuperació. Però, igual que Collor, no té l'habilitat per negociar amb el panorama polític fragmentat

de Brasília. El seu índex d'aprovació, debilitat per l'escàndol de Petrobras i el deteriorament de l'economia, és d'un 10%, més o menys el mateix que tenia Collor a la vigília del seu judici polític.

Aquí, però, les similituds entre Rousseff i el seu desacreditat predecessor s'acaben. A diferència de Collor, Rousseff no ha estat acusada d'enriquir-se a si mateixa, i encara conserva el suport del PT, que no ha perdut tota la seva força.

Potser el més important és que hi ha poca evidència que l'oposició vulgui fer-se càrrec de l'emboïc de Rousseff. Sembla que més aviat prefereix veure-la patir i obtenir així una victòria fàcil a les pròximes eleccions, el 2018. El PMDB –dirigit per Temer, que es convertiria en president cas que Rousseff dimitís–, podria acceptar-ho, però probablement només si pogués comptar amb l'amiguisme i les connexions que històricament han estat el principal objectiu del partit. Amb un dèficit pressupostari de prop del 10% del PIB i la contracció de l'economia, en lloc d'això rebria "un bon plat de patates calentes amb només una miqueta de carn", fa broma un banquer.

Irònicament, el judici polític impulsat per Cunha pot haver provocat que la supervivència de Rousseff fins al 2018 sigui encara més probable. El calendari va a favor de la presidenta. Cunha pot ser fàcilment retratat com a egoista més que com a estadista, i això pot posar en dubte el judici polític. És probable que el PT faci pinya en suport de la seva presidenta. Rousseff, sens dubte, serà més reticent que mai a abandonar el càrrec per voluntat pròpia, com alguns a l'oposició esperaven. Responent amb calma a Cunha, Rousseff va parlar de la seva "indignació".

Tristament, els escàndols desviaran l'atenció ja prou dispersa dels polítics brasilers per arreglar molts dels problemes del país, començant pel dèficit pressupostari. La història potser ensenyarà que aquest ha estat el pecat més gran de Cunha. ●